

Terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston päätös oireettoman henkilön mammografiatutkimuksen kriteereistä aiemmin hoidetun rintasyövän jälkeen rintasyövän varhaiseksi toteamiseksi

Johdanto

Rintasyöpä on naisten yleisin syöpä Suomessa. Rintasyövän sairastaneella henkilöllä on riski hoidetun syövän uusiutumisesta rinnan tai kainalon alueella sekä suurentunut riski toisen rinnan uuteen syöpään sairastamattomaan väestöön verrattuna. Hoidetun rintasyövän jälkeisessä seurannassa pyritään rintasyövän paikallisuusiutuman tai toisen rinnan uuden syövän varhaiseen toteamiseen. Seurannassa tehdään mammografiatutkimuksia määrävälein. Mammografiatutkimuksen oikeutusta oireettomalle henkilölle, jolta on hoidettu rintasyöpä, ei ole Suomessa aiemmin arvioitu.

Tausta

Joulukuussa 2018 voimaan tulleen säteilylain (859/2018) 111 §:n perusteella lääketieteellisen säteilyaltistuksen oikeutuksesta on laadittava kyseistä henkilöä koskeva erityinen kirjallinen perustelu silloin, kun oireettomaan henkilöön kohdistuva taudin varhaista toteamista varten tarvittava säteilyaltistus ei ole osa seulontaohjelmaa. Perustelun laatimisessa on noudatettava palveluvalikoimaneuvoston laatimia tutkimukseen pääsyn kriteerejä, mikä vaatimus koskee myös yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa tarkoitettuja terveydenhuollon palveluja. Säteilylaki on voimassa koko Suomessa Ahvenanmaa mukaan lukien. Säteilylailla pannaan täytäntöön säteilyturvallisuusdirektiiviä 2013/59/Euratom.

Suomessa on elossa noin 80 000 naista, jotka ovat sairastaneet rintasyövän. Rintasyövän sairastaneiden henkilöiden kuvantamisseurannan toteutuksesta on tehty vain vähän tutkimuksia. Tiiviistä kuvantamisseurannasta huolimatta rintasyövän sairastaneillakin henkilöillä suuri osa uusiutumista todetaan oireiden perusteella tehtävissä ylimääräisissä kuvantamisissa.

Tavoitteet

Näiden kriteerien tarkoituksena on linjata mammografiatutkimuksen edellytyksiä oireettomalle henkilölle, kun häneltä on aiemmin hoidettu rintasyöpä. Nyt esitetyt kriteerit on

laadittu tieteelliseen näyttöön perustuen. Kriteerien soveltamisala on rajattu 50 vuotta täyttäneisiin, koska nuorempien osalta tieteellistä tutkimustietoa oli liian vähäistä kriteerien antamiseen. Toisaalta tieteellistä tutkimustietoa ei myöskään ole hyvin iäkkäiden henkilöiden mammografiatutkimusten oikeutuksesta. Kun rintasyövän hoidosta on kulunut 10 vuotta, paikallisuusiutumariski on hyvin vähäinen. Toisen rinnan kohonneen syöpäriskin sekä hoidetun rinnan paikallisuusiutumariskin vuoksi mammografiatutkimuksia suositellaan jatkettavaksi kahden vuoden välein niin kauan kuin yleinen terveydentila pysyy hyvänä ja jäljellä olevan elinajan odote on yli 5-10 vuotta eli 75-80 ikävuoteen saakka. Jokaisen oireettomalle henkilölle tehtävän röntgentutkimuksen perustelu on joka tapauksessa tehtävä säteilylain 111 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Oireettomat henkilöt, joilla on geneettisesti varmistettu korkea rintasyöpäriski, jäävät näiden kriteerien soveltamisalan ulkopuolelle, koska heitä koskevat palveluvalikoimaneuvoston kriteerit ovat tulleet voimaan 1.3.2022.

Kriteereillä ei puututa rintasyövän seulontaan. Suomessa 50 vuotta täyttäneet naiset kutsutaan kahden vuoden välein seulontamammografiatutkimukseen. On tarkoituksenmukaista, että hoidetun rintasyövän jälkeen oireeton henkilö osallistuu seulontamammografiatutkimukseen seulontaohjelman mukaisesti. Kun hoidosta on kulunut kolme vuotta, seulonnan lisäksi muita oireettoman henkilön mammografiatutkimuksia ei tarvita. Hoidon jälkeen ensimmäisen kolmen vuoden aikana mammografiatutkimuksia voidaan tehdä tarvittaessa vuoden välein eli seulontamammografioiden lisäksi tutkimus voidaan sinä aikana tehdä myös seulonnan välivuosina. Terveystieteiden tutkimuskeskus seuraa uutta tieteellistä näyttöä ja antaa tarvittaessa lisää kriteerejä.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi Terveystieteiden tutkimuskeskus pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyyntöissä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta lausuntopalvelu.om@om.fi.

HUOM. Kaikki annetut lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi:ssä.

Aikataulu

Aikataulu Lausunto pyydetään toimittamaan Terveystieteiden tutkimuskeskukselle viimeistään 13.5.2024.

Valmistelijat

Valmistelijat

Lisätietoa määräysehdotuksesta antavat johtava asiantuntija Ritva Bly, puh. +358 295 163 039, etunimi.sukunimi@gov.fi

Liitteet:

[Kriteerit_mammografia hoidetun rintasyövän jälkeen.pdf](#)

[Valmistelumuistio_mammografia hoidetun rintasyövän jälkeen.pdf](#)

[Kriterier mammografiundersökning personer som tidigare har behandlats för bröstcancer.pdf](#)

[Beredningspromemoria Mammografia personer som tidigare har behandlats för bröstcancer.pdf](#)

Jakelu:

Docrates Oy
Eira sjukhus Ab
Etelä-Karjalan hyvinvointialue Syöpätaudit ja kuvantaminen
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue Syöpätaudit ja kuvantaminen
Etelä-Savon hyvinvointialue Syöpätaudit ja kuvantaminen
Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä HUS
Diagnostiikkakeskus Kuvantaminen ja Syöpäkeskus
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue Syöpätaudit ja kuvantaminen
Kainuun hyvinvointialue Syöpätaudit ja kuvantaminen
Kanta-Hämeen hyvinvointialue Kanta-Hämeen keskussairaala
Syöpätaudit ja kuvantaminen
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Syöpätaudit ja kuvantaminen
Keski-Suomen hyvinvointialue Syöpätaudit ja kuvantaminen
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue Syöpätaudit ja kuvantaminen
Lapin hyvinvointialue Syöpätaudit ja kuvantaminen
Linnan Klinikka Oy
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue Syöpätaudit ja kuvantaminen
Lääkärikeskus Aava Oy Espoo
Lääkärikeskus Gyneko Oy
Lääkärikeskus Ikioma Oy
Lääkäriliitto
Medikettu Oy
Mehiläinen Oy
Oy Femeda Ab
Pihlajalinna Lääkärikeskukset Oy
Pirkanmaan hyvinvointialue Syöpätaudit ja kuvantaminen
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Syöpätaudit ja kuvantaminen
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Syöpätaudit ja kuvantaminen
Pohjois-Savon hyvinvointialue Syöpätaudit ja kuvantaminen
Päijät-Hämeen hyvinvointialue Syöpätaudit ja kuvantaminen
Rintarauhaskirurgia ry
Rintasyöpäyhdistys - Europa Donna Finland ry
Sairaalafyysikot ry

Satakunnan hyvinvointialue Syöpätaudit ja kuvantaminen
Seppämagneetti Oy
Suomen Onkologiyhdistys ry
Suomen Radiologikeskus Oy
Suomen Radiologiyhdistys ry
Suomen Rintaradiologit
Suomen Rintasyöpäryhmä ry
Suomen Röntgenhoitajaliitto ry
Suomen Syöpäyhdistys ry
Suomen Terveystalo Oy Seulontapalvelut ja kuvantaminen
SYNLAB Suomi Oy
Säteilyturvallisuuskeskus
Säteilyturvallisuusneuvottelukunta
Unilabs Kokkolan Röntgen Oy
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue Syöpätaudit ja kuvantaminen
Varsinais-Suomen hyvinvointialue Syöpätaudit ja kuvantaminen
Ålands Hälso- och Sjukvård Specialsjukvården
Österbottens välfärdsområde Syöpätaudit ja kuvantaminen

1. Soveltamisala

Lausuntonne ehdotetusta kohdasta

2. Kriteerit

Lausuntonne ehdotetusta kohdasta

3. Voimaantulo

Lausuntonne ehdotetusta kohdasta

4. Valmistelumuistio

Lausuntonne ehdotetusta kohdasta

5. Muuta havaittavaa

Huomionne

Pikkujämsä Sirkku
Sosiaali- ja terveysministeriö

Bly Ritva
Sosiaali- ja terveysministeriö